

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Koziół (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

w sprawie radcy prawnego E. S.

obwinionej o przewinienie dyscyplinarne z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r.
o radcach prawnych i in.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na posiedzeniu w dniu 25 maja 2023 r. skargi obwinionej

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych
w Warszawie

z dnia 25 października 2022 r., sygn. akt WO – 111/22,

uchylającego orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby
Radców Prawnych w W.

z dnia 24 stycznia 2022 r., sygn. akt OSD [...],

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

**uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę Wyższemu
Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych
w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

W dniu 12 lutego 2020 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego skierował wniosek do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. o ukaranie radcy prawnego E. S. za to, że w dniu 10 lutego 2017 roku w Ś., składając zeznania mające służyć za dowód w prowadzonym postępowaniu przygotowawczym o sygn. akt V Ds. [...], będąc uprzednio pouczona o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, zeznała nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne twierdząc, że na okazanych jej dokumentach z akt sądowych Sądu Rejonowego w W. o sygnaturze VI Gc 314/14 w postaci:

- pozwu datowanego na dzień 26.03.2014 roku gdzie jako powód występuje P. D., a jako pozwany S. Sp. z o.o.,
- pisma zawierającego wnioski dowodowe, złożonego przez stronę powodową P. D. datowanego na dzień 26.03.2014 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii pełnomocnictwa procesowego upoważniającego radcę prawną E. S. do reprezentowania P. D. datowanego na dzień 8.07.2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii pisma skierowanego przez A. D. do P. D. datowanego na dzień 27.03.2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii pełnomocnictwa udzielonego przez B. G., A. D. w dniu 28.02.2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii umowy o pracę zawartej w dniu 1 września 2007 roku między P. D. a P. J.,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydanego w dniu 11.06.2013 roku przez R. A.,
- poświadczenie za zgodność z oryginałem kserokopii postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydanego w dniu 6.03.2013 roku,
- pisma z dnia 18.06.2014 roku skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S.,
- wniosku o umorzenie postępowania z dnia 2.07.2014 roku skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S.,

- pisma powoda z dnia 10.07.2014 roku skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S.,
- pisma powoda z dnia 25.07.2014 roku skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S., o sygnaturze VI Gnc 887/12 w postaci pozwu o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym datowanym na dzień 23 marca 2012 roku gdzie, jako powód występuje P. D. i D. P., a jako pozwany U. S.A.,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii opłaty skarbowej od pełnomocnictwa uiszczonej przez P. D.,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii umowy Nr [...] zwartej w dniu 29.11.2010 roku między U. S.A., a firmą R. S.C.,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii protokołu technicznego odbioru robót z dnia 5.01.2011 roku,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii wezwania do zapłaty skierowanego do U. S.A. w dniu 20 lutego 2012 roku,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii potwierdzenia odbioru datowanego na dzień 15 marca 2012 roku,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii umowy spółki cywilnej zawartą w dniu 26 maja 2010 roku,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii zaświadczenia o zmianie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 23 lutego 2011 roku,
- poświadczeniu za zgodność z oryginałem kserokopii zaświadczenia o zmianie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 27 maja 2011 roku,
- pisma procesowego powoda z dnia 11 kwietnia 2012 roku skierowane do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S.,
- pisma procesowego pełnomocnika powoda z dnia 16 kwietnia 2012 roku skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S.,
- pisma procesowego pełnomocnika powodów z dnia 17 kwietnia 2012 roku skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S. oraz o sygnaturze VI GC 233/14 w postaci: pozwu datowanego na dzień 31.03.2014 roku gdzie, jako powód występuje P. D., a jako pozwany S. Sp. o.o.,

- pisma zawierającego wnioski dowodowe, złożonego przez stronę powodową P. D. datowanego na dzień 31.03.2014 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii pełnomocnictwa procesowego upoważniającego radcę prawną E. S. do reprezentowania P. D. datowanego na dzień 16 lipca 2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii opłaty za pełnomocnictwo uiszczonej przez P. D.,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii umowy o pracę zawartej w dniu 1 września 2007 roku między P. D., a P. J.,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii noty odsetkowej wystawionej dla S. Sp. z o.o., datowanej na dzień 6.11.2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii pisma skierowanego przez S. Sp z o.o. do P. D. w dniu 18.11.2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydanego w dniu 11.06.2013 roku przez R. A.,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydanego w dniu 6.03.2013 roku przez R. A.,
- pisma procesowego powoda wraz z wnioskami dowodowymi skierowanego do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S. datowane na dzień 2 maja 2014 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii potwierdzenia nadania pisma gdzie, jako nadawca widnieje r.pr. E. S., a jako odbiorca Kancelaria Prawna D. & D.,
- pisma procesowego powoda zawierające wnioski dowodowe skierowane do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S. datowane na dzień 12 maja 2014 roku,
- zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w W. sporządzone przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” datowane na dzień 10.06.2014 roku,
- wniosku o wydanie protokołu rozprawy skierowany do Sądu Rejonowego w W. przez Kancelarię Radcy Prawnego „T.” E. S.,
- pozwu datowanego na dzień 01.01.2014 roku, gdzie jako powód występuje P. D., a jako pozwany S. Sp. z o.o.,

- pisma zawierającego wnioski dowodowe, złożone przez stronę powodową P. D. datowane na dzień 01.01.2014 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii pełnomocnictwa procesowego upoważniającego radcę prawnego E. S. do reprezentowania P. D. datowanego na dzień 8 lipca 2013 roku,
- poświadczenia za zgodność z oryginałem kserokopii opłaty za pełnomocnictwo uiszczonej przez P. D.

tj. za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. orzeczeniem z dnia 24 stycznia 2022 r.:

1. uznał obwinioną winną popełnienia zarzucanych jej czynów opisanych w części wstępnej orzeczenia i za te czyny na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U.2020.75) w zw. z art. 387 § 1 k.p.k. wymierzył jej karę nagany;
2. na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych obciążył obwinioną zryczałtowanymi kosztami postępowania dyscyplinarnego w wysokości 2.500,00 zł (dwa tysiące pięćset złotych 00/100 gr) na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w W.

Od ww. orzeczenia odwołanie wniósł Minister Sprawiedliwości zaskarżając je w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze dyscyplinarnej, na niekorzyść obwinionej, podnosząc zarzut rażącej niewspółmierności wymierzonej obwinionej kary w stosunku do stopnia winy oraz rodzaju i stopnia naruszenia ciążących na obwinionej obowiązków, polegającej na wymierzeniu jej kary nagany, podczas gdy prawidłowo ustalone okoliczności faktyczne sprawy nakazywały wymierzenie obwinionej kary surowszego rodzaju.

W oparciu o przytoczony wyżej zarzut skarżący wniósł o zmianę orzeczenia w zaskarżonej części poprzez wymierzenie obwinionej kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na czas dwóch lat, a także zakazu wykonywania patronatu na czas pięciu lat.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie orzeczeniem z dnia 25 października 2022 r. uchylił zaskarżone orzeczenie w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w W., a kosztami postępowania odwoławczego obciążył Krajową Izbę Radców Prawnych.

Od powyższego orzeczenia skargę złożyła obwiniona podnosząc, iż uchylając zaskarżone orzeczenie sądu dyscyplinarnego I instancji sąd *ad quem* w żaden sposób nie zajął się merytorycznym rozstrzygnięciem tzn. nie ocenił argumentacji, ani odwołującego się, ani też obwinionej. Obwiniona, składając skargę powołała się na bezwzględną przeszkodę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k., który stanowi, że jedną z przyczyn odwoławczych może być okoliczność, wyłączająca postępowanie, określona w art. 17 § 1 pkt 5 ,6 i 8 k.p.k. Konkretnie obwiniona wskazała na naruszenie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., polegające na zaniechaniu umorzenia postępowania, podczas gdy nastąpiło przedawnienie karalności przypisanego jej

Wskazując na powyższe obwiniona, wniosła uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania w całości, ewentualnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu.

Sąd Najwyższy Izba Odpowiedzialności Zawodowej zważył, co następuje.

Skarga obwinionej, co do zasady, jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 539a § 3 k.p.k. - mającego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym - skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Skargę tę może wnieść również strona, która nie zaskarżyła wyroku sądu pierwszej instancji (na co wskazuje brak odesłania w art. 539f k.p.k. do ograniczeń ujętych w art. 520 § 2 k.p.k.). Przepis art. 539a § 3 k.p.k. został powiązany z przepisem art. 437 § 2 k.p.k., zgodnie z którym uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub

jeżeli konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2019 r., IV KS 3/19, LEX nr 2616241).

Analizy uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia prowadzi do wniosku, iż w niniejszej sprawie powodem kasatoryjnego orzeczenia sądu *ad quem* nie była żadna z przesłanek, które ustawodawca wymienił w art. 437 § 2 k.p.k. Co prawda sąd odwoławczy w sporządzonym uzasadnieniu wyroku zwerbalizował konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, niemniej przedstawione przezeń zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania – takiej konstatacji (potrzeby) nie uzasadniają.

Sąd I instancji, jak wynika z treści uzasadnienia orzeczenia, trafnie dostrzegł, iż zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. (stosowanym w radcowskim postępowaniu dyscyplinarnym odpowiednio z mocy art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, dalej „ustawa o radcach prawnych”), sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu - również w granicach podniesionych zarzutów. Jednakże wbrew jednoznacznej i nie budzącej wątpliwości dyspozycji powołanego przepisu uchylił w całości orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania pomimo tego, iż zostało ono zaskarżone jedynie przez Ministra Sprawiedliwości w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze dyscyplinarnej. Uzasadniając oczywiste przekroczenie granic zaskarżenia sąd *ad quem* błędnie argumentował, iż w zaskarżonym orzeczeniu brakuje – *„wbrew treści art. 413 § 2 pkt 1 in fine k.p.k. stosowanym w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych - kwalifikacji prawnej przypisanego obwinionej czynu. Wnioskiem o ukaranie oskarżyciel zarzucił obwinionej popełnienie określonego czynu, stanowiącego przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. (brak ustępu - przyp. WSD) ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. 2002, Nr 123, poz. 1059 ze zm.) w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (k. 135). Mimo uznania obwinionej za winną zarzuconego czynu, w orzeczeniu OSD brak jest jakiejkolwiek kwalifikacji prawnej przypisanego obwinionej czynu. Z przyczyn wskazanych wyżej w sprawie niniejszej niezbędne okazało się wyjście poza granice środka odwoławczego i wynikające z niego granice zaskarżenia. Jednocześnie wskazane uchybienie orzeczenia Sądu I instancji nie może być konwalidowane w trybie*

wynikającym z treści art. 437 § 1 k.p.k. bez konieczności zwrotu sprawy Sądowi a quo do ponownego rozpoznania.”

Przede wszystkim zauważyć należy, iż sąd I instancji uznał obwinioną za winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego, a więc przewinienia dyscyplinarnego określonego we wniosku oskarżyciela tj. wyczerpującego znamiona określone w art. 64 ust. (brak ustępu - przyp. WSD) ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. 2002, Nr 123, poz. 1059 ze zm.) w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Niewątpliwie kwalifikacja prawna przypisanego obwinionej przewinienia dyscyplinarnego jest niedookreślona, albowiem powołany przepis zawiera trzy ustępy (1, 1a i 2). Stwierdzone uchybienie, polegające w istocie na błędnej kwalifikacji przypisanego obwinionej przewinienia, mogło być poprawione przez sąd *ad quem*, w trybie art. 455 k.p.k., albowiem nie wymagało to zmiany ustaleń faktycznych, a środek odwoławczy został wniesiony na niekorzyść. Ponadto zmiana kwalifikacji w żaden sposób nie pogorszyłaby sytuacji procesowej obwinionej, zarówno w chwili orzekania, jak i w przyszłości. W związku z tym sąd *ad quem* był uprawniony – niezależnie od granic zaskarżenia – z urzędu zmienić zaskarżone orzeczenie w ten sposób, iż czyn przypisany obwinionej na podstawie art. 455 k.p.k. zakwalifikować jako przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust.1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. 2002, Nr 123, poz. 1059 ze zm.) w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i powołane przepisy przyjąć za podstawę ukarania. Stwierdzone uchybienie w postaci błędnej kwalifikacji prawnej nie stanowi natomiast żadnej z przesłanek określonych w art. 437 § 2 k.p.k. *in fine*, które są wyłączną podstawą do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wbrew stanowisku sądu odwoławczego, podstawą uchylenia zaskarżonego orzeczenia, w realiach niniejszej sprawy, nie mógł też art. 440 k.p.k., który w razie stwierdzenia przez sąd odwoławczy oczywistej niesprawiedliwości orzeczenia upoważnia go do jego zmiany, zaś w zakresie uchylenia orzeczenia przepis ten odsyła do art. 437 § 2 k.p.k. zdanie drugie. Oznacza to, iż uchylenie to może nastąpić w razie zaistnienia jednej z przesłanek określonych w tymże przepisie (art. 439 § 1 k.p.k., 454 k.p.k. lub konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości).

Błędne jest także stanowisko sądu odwoławczego, iż konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości, w związku z potrzebą przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, wynika z braku udziału oskarżyciela w rozprawie przed sądem I instancji. Wprawdzie trafnie skonstatował Wyższy Sąd Dyscyplinarny, iż zgodnie z art. 46 § 2 k.p.k. – mającym odpowiednie zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym - jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku. Jednakże z treści art. 67² pkt 1 ustawy o radcach prawnych jednoznacznie wynika, iż radcowskie postępowanie dyscyplinarne na etapie postępowania przygotowawczego prowadzone jest w formie dochodzenia, a zatem udział rzecznika dyscyplinarnego na rozprawie nie jest obowiązkowy.

Reasumując, motywy orzeczenia kasatoryjnego nie pozwalają uznać, że w sprawie zaistniały okoliczności wskazane w art. 437 § 2 k.p.k., które uzasadniałyby – zgodnie z treścią tego przepisu – uchylenie orzeczenia pierwszoinstancyjnego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy – Izba Odpowiedzialności Zawodowej orzekł jak w wyroku.

[M. T.]

[ł.n]